

poukázati, že by se již jednou mělo lhouti otázkou t. zv. znalců písma při soudech a nespokojovati se jen primitivní grafologií. To však, stejně tak jako řešení, jak by se měla upravit úřední činnost archivů, zda by bylo cokoliv na ní měniti a pod., jsou otázky de lege ferenda, ale jistě i z toho, co bylo řečeno, vysvítá jasně důležitost archivů pro právní praksi a bylo by si jen přát, aby těmto vědeckým ústavům pro veřejný zájem a správu tak nezbytným dostalo se právě s této strany plného ocenění jejich významu.

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Zodpovědnost obecních činovníků za hospodářskou správu obce, praejudiciálnost náhradního nálezu dohlédacího úřadu. Žaloba o náhradu škody předpokládá předchozí nález dohlédacího úřadu samosprávného, proti němuž může se jak obec, tak i ten, proti němuž výrok na náhradu byl vydán, odvolati. Nález dohlédacího úřadu jest pro soud závazným a teprve na základě předchozího pravoplatného výroku dohlédacího úřadu může soud rozhodovati o výši náhrady. Avšak soud není sprostěn povinnosti, aby zkoumal, zda a pokud uplatňovaná škoda jest v příčinném vztahu k činnosti žalovaného, v níž dohlédací úřad hledal příčinu náhradní povinnosti, tedy zdali a pokud škoda ta z činnosti té vzešla.

V projednávaném případě žaluje obec starostu obecního a obec. pokladníka jako své činovníky o náhradu škody ze správy obecního hospodářství; vlastní podnět k této žalobě zavedla t. zv. uhelná akce obce, jejíž provedením byl pověřen žalovaný starosta jako starosta.

Z příčiny likvidace této uhelné akce objevil se v obecních účtech, které jakož i obecní pokladnu vedl z usnesení obecního zastupitelstva spolužalovaný člen obecního zastupitelstva, podle

samozřejmě nezkoumal, které si falsátor sám vyhotovil. Soud jej ověřil. Proto bude leckdy nutno žádati výhradně předložení originálů. — Naproti tomu falsa hr. Radslava Kinského byla fotografována ve dvor. a stát. archivu vídeň. Když měla býti ověřena shoda fotografií s původními listinami, tehdejší řed. G. Winter učinil tak s doložkou, že předložené listiny jsou falsa.

revisního nálezu zemského účetního rady schodek 20.000 Kč, jenž se přebytkem 2889 Kč 47 h vyplývajícím ve prospěch pokladníkův zmenšuje na 17.110 Kč 53 h, a schodek ten vysvětluje se tím, že do vydání účtů byla zapsána položka 20.000 Kč, kterou, jak žalovaný pokladník tvrdí, dne 30. června 1922 v jeho nepřítomnosti vyplatila jeho manželka na poukaz starosty tomuto, že však nebyla do příjmu pojata též položka 17.016 Kč 28 h. které místní školní rada obci za uhlí zpět zaplatiti měla, pokud se týče odpočtem vyrovnala, a 2983 Kč 72 h, které z výtěžku za ostatní uhlí starosta, jak tvrdí, účetnímu místní školní rady dodal.

Na základě tohoto revisního nálezu byl vydán z. výborem v Brně jakožto úřadem dohlédacím proti žalovanému obecnímu pokladníkovi náhradní nález ze dne 25. listopadu 1922 č. I a 2647/10, jenž jest právoplatným, a jímž byla vyslovena proti němu povinnost, by nahradil do obecní pokladny zjištěný schodek 17.110 Kč 53 h s 5% úroky do 21. listopadu 1922.

Tento náhradní nález neobsahuje vůbec důvodů a neuvádí, v kterém směru shledává činnost obecního pokladníka za provinilou v příčinném vztahu ku zjištěnému schodku, a jediné rev. nález obsahuje výtku, že obec. pokladník nevedl obec. peníze odděleně od svých, a kdyby si byl vedl zevrubné záznamy o vlastním obchodě, že by byly cennou pomůckou k objasnění této věci.

Proti žalovanému starostovi náhradní nález dohlédacím úřadem vydán nebyl, a dlužno vzhledem na jeho dovolání především zaujati stanovisko k jeho námitce nepřipustnosti pořadu práva.

Dovolání jeho uznati jest v této příčině důvodným.

Podle §§ 5 a 16 zákona ze dne 12. srpna 1921 č. 329 Sb. z. a n. rozhoduje v poměru mezi obcí a činovníky jejími (starostou obce a členy obecního zastupitelstva) o povinnosti těchto k náhradě škody z hospodářské správy obecní v ý l u č n ě bezprostřední úřad dohlédací, z jehož výroku se může jak obec, tak i ten, proti němuž výrok na náhradu byl vydán, odvolati. Teprve na základě tohoto předchozího pravoplatného výroku může býti věc vznesena na řádný soud, který jsa výrokem dohlédacího úřadu vázán, rozhoduje pak o výši náhrady.

Názor žalující obce i nižších soudů, pokud tomuto hledisku odporují, jsou tedy nesprávný a m y l n ý m jest zejména náhled odvol. soudu, že obec jest oprávněna žalovati starostu bez předchozího nálezu zem. výboru, když tento — jak odvol. soud uvádí — prý nerozhodoval o povinnosti jeho k náhradě jen proto,

ježto jde o nárok ze soukromoprávního poměru, a že by obec byla docela oprávněna starostu žalovati, i kdyby byl zem. výbor rozhodl, že k náhradě povinen není, neboť prý soud jest vázán na jeho rozhodnutí jen, byla-li povinnost k náhradě škody vyslovena.

Pro takovýto výklad neposkytuje zákon nijaké opory. Dle jasného znění shora uvedených předpisů jest naopak nezbytným předpokladem pro přípustnost pořadu práva, aby dříve byl samostatným dohlédacím úřadem vydán právoplatný náhradní nález. Bez takového nálezu nelze pořadem práva vůbec nároky uplatňovati a nelze ani činiti rozdíl, zda jde o poměr soukromoprávní či poměr obecnoprávní.

Zákon mluví o hospodářské obecní správě vůbec, která obsahuje zajisté z valné části i poměry soukromoprávní, a nečiní v té příčině nějakého rozdílu.

I tato uhelná akce, z níž tento náhradní nárok vzešel, byla součástí obecní správy, byvši zahájena na usnesení obecní rady a obstarána obecním starostou a co do pokladní a účetní strany částečně obecním pokladníkem. Zákon kladě patrně důraz jen na veřejnoprávní vlastnost, v níž obecní činovníci hospodářskou správu obecní obstarávají, nikoli však na obecnoprávní neb soukromoprávní povahu jednotlivých složek této hospodářské správy.

Z těchž důvodů nelze dáti za pravdu ani žalující obci, pokud hledí přípustnost pořadu práva co do žalovaného starosty dovoditi jednak z předpisu obecního zřízení, jednak z důvodu tohoto soukromoprávního rázu oné uhelné akce žalovaným pro obec obstarávané.

Pokud jde o dovolání obec. pokladníka, nelze mu dáti za pravdu v tom, že se na něho nevztahoval zákon ze dne 12. srpna 1921 č. 329 sb. z. a n., ježto se podnět k domnělé jeho náhradní povinnosti udál ještě před působností zákona a že důsledkem toho nemůže býti proti němu právě účinným ani náhradní nález zem. výboru, při čemž ovšem nepovšimnuty zůstatí musí i vývody, které přednáší proti věcné oprávněnosti nálezu toho a proti náležitosti řízení jemu předcházejícího.

Přes to však bylo ve věci jeho dovolání vyhověti. Nález zem. výboru jest, jak shora bylo podotčeno, dle zákona sice pro soud závazným, přes to však soud, rozhoduje o výši požadované náhrady, není sprostěn povinností, aby zkoumal, zda a pokud uplatňovaná škoda jest v příčinném vztahu k činnosti žalovaného, z jejíchž příčiny dohlédací úřad jeho náhradní povinnost vyslovil, tedy zda a pokud ta škoda z činnosti té vzešla.

Již shora bylo dotčeno, že náhradní nález zem. výboru neobsahuje pro náhradní povinnost žalovaného obecního pokladníka vůbec odůvodnění, by z něho mohlo býti poznáno, v kterém směru dohlédací úřad shledal jeho úřední činnost za příčinnou s nastalou škodou, ač by to bylo bývalo při dalším rozhodování, soudu vyhraženém, z důvodů shora naznačených tak záhodno.

Žalovaná obec hledí tento nedostatek odůvodnění co do důvodu nároku doplniti tím, že zavinění žalovaného obecního pokladníka dovozuje z toho, že nevedl řádně účtů, ponechal vedení obecní pokladny své ženě a pod., později hlavně z toho, že zjištěná částka v pokladně schází, a že proto on jako pokladník, jemuž byla pokladna svěřena, za to ručí.

Nejv. soud tohoto názoru nesdílí, z uvedených nesprávností neb opominutí v obstarávání úřadu pokladenského neplyne dle zjištěného skutkového podkladu ještě, že schodek z těchto příčin povstal, a nelze žalovaného rovněž obecně pokládati za zodpovědná za schodek již proto, že byl pokladníkem. Jak ze shora uvedeného děje, jenž jest mezi stranami až na onu skutečnost výplaty 20000 Kč nesporným a jest též v revisním nálezu potvrzen, vyplývá, dlužno hledati pravou příčinu schodku jedině v tom, zda manželka žalovaného obecního pokladníka starostovi skutečně oněch 20000 Kč vyplatila čili nic, kteroužto otázku nechal zem. výbor nerozřešenu, ježto si nemohl zjednati spolehlivého úsudku o tom, které z těchto sobě odporujících tvrzení stran jest pravdivo, a svůj náhradní nález vynesl za předpokladu, že tvrzení obecního pokladníka není prokázáno.

V nižších stolicích bylo zjištěno, že manželka žalovaného obecního pokladníka starostovi 20000 Kč skutečně vyplatila, a toto zjištění jest pro stolicí dovolací závazným. Dlužno-li tedy s touto skutečností počítati, nevznikl zjištěný schodek z činnosti žalovaného obecního pokladníka, neboť vyplatil-li svou manželkou tuto částku na poukaz starostovi, zapsal právem tuto položku do obecních výdajů. Že nebyla zapsána táž položka do obecních příjmů, za to neodpovídá žalovaný obecní pokladník, který jako takový do příjmů zapsati mohl a měl jen to, co pro obec přijal.

Prováděl-li však starosta onu uhelnou akci sám a přijímal-li sám, jak nesporno, peníze za prodané uhlí, neručí z toho obecní pokladník, že starosta nesložil do obecní pokladny peníze, které byl již dříve za uhlí stržil, dále peníze, které od manželky jeho přijal, a které za ním pro obec zůstaly potud, pokud nebyly hotově vyplaceny místní školní radě na zálohu, již jí obec na pře-

depsaný paušál poskytnouti povinna byla proto, ježto záloha ta byla z největšího dílu vyrovnána jen pouhým odpočtem na kupní cenu za uhlí místní školní radě dodané.

Dle toho nepovstal zjištěný schodek tím, že žalovaný obecní pokladník účtoval nesprávně ve vydání položku, již by nebyl vydal, nebo nezúčtoval v přímech položek, jež přijal, nýbrž tím, že do obecní pokladny nebylo druhým činovníkem obce, starostou, odevzdáno, co tam bylo správně odvésti.

Rozhod. nejv. s. z 10. března 1925 č. Rv II-772.

Dr. Sušil.

K otázce diferenčních obchodů. Hmotné řízení sporu soudem podle § 182 c. ř. s.

Žalobě z komisionářského obchodu bylo soudy obou nižších instancí vyhověno a námitka diferenčního obchodu zamítnuta. Nejvyšší soud oba rozsudky zruší a vrátil věc soudu první instance, by o žalobě dále jednal a znovu rozhodl a to z těchto důvodů:

Hlavní námitkou žalovaného proti žalobnímu nároku jest námitka nežalovatelnosti, ježto prý šlo o obchody diferenční. Dovolatelova výtku, že nižší soudy, vycházejíce z nesprávného názoru právního této námitky náležitě neprobraly a proto řízení zůstalo kusým (§ 503 čís. 4 a 2 c. ř. s.), jest oprávněná.

Soudní praxe — a v podstatě i nauka — ustálily se v ten smysl, že se diferenčními obchody rozumějí takové obchody, při kterých jsou srovnalou vůlí stran vyloučeny právo žádati, by skutečně bylo dodáno (odebráno), a povinnost, dodati (odebrati) skutečně, a místo toho jest výslovně, neb i mlčky, konkludentním jednáním ujednáno, že má býti jen placen rozdíl dvou cen, při čemž stačí, když se úmysl i jen jedné strany nesl tímto směrem a druhá strana věděla o tomto úmyslu a podle něho si počínala, umožňujíc takto svému spolusmluvníkovi, by uskutečnil svůj úmysl, docíliti jen kursovního zisku. Takové obchodování posuzuje se podle zásad o hře (sázce) vyslovených v §§ 1271 a 1272 obč. zákona, aniž se vyžaduje, by strany stály vůči sobě přímo jako hráči ve smyslu právnickém. Výslovné ujednání, že právo a povinnost skutečného plnění mají býti vyloučeny, jest ovšem výjimkou; zpravidla odívá se diferenční obchod ve formu komisionářského nákupu a prodeje, jímž má býti zastřena pravá podstata obchodu, takže jen na oko jde o poměr komisionářský. Ale i když ten, komu byl obchod při-